

«АКАДЕМИАЛЫҚ АДАЛДЫҚ
LIGASY» JOGARY OQY
ORYNDARYNYŇ QAÝYMDASTYǒY
QAZAQSTAN RESPÝBLIKASY,
010000, NUR-SULTAN QALASY, ESIL
AÝDANY, QORGALYŇN TAS JOLY, 8,
614 KAB.
info@adaldyq.kz
+7 7172 703018

АССОЦИАЦИЯ ВЫСШИХ
УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ «ЛИГА
АКАДЕМИЧЕСКОЙ
ЧЕСТНОСТИ» РЕСПУБЛИКА
КАЗАХСТАН, 010000, ГОРОД НУР-
СУЛТАН, РАЙОН ЕСИЛЬ,
ПРОСЕКТОР КОРГАЛЖЫН, 8, 614
КАБ.
info@adaldyq.kz
+7 7172 703018

ASSOCIATION OF HIGHER
EDUCATIONAL INSTITUTIONS
«ACADEMIC INTEGRITY
LEAGUE» THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN, 010000, NUR-
SULTAN CITY, ESIL DISTRICT,
KORGALZHYN AVENUE, 8, 614
ROOM.
info@adaldyq.kz
+7 7172 703018

«Сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім беру және тәрбиелеу» бейне дәрістің мәтіні

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбие мен ағарту бойынша жұмысты әрбір қолданылатын терминнің мағынасын дәл түсіне отырып бастау қажет. Осы Нұсқаулықтың авторлары тақырып бойынша толық терминологиялық сөздікті ұсынуды мақсат етпейді. Бірақ көбінесе сауатты қолданылмайтын, мағыналарды алмастыратын, бір-бірін алмастыратын немесе олардың күнделікті түсінігімен байланысты мағыналарды бұрмалайтын негізгі терминдер осы жұмыс аясында Зерттеу үшін ұсынылады.

Мұнда оқуға қажетті терминдердің қысқаша тізімі берілген:

- сыбайлас жемқорлық;
- сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім беру;
- сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбие;
- сыбайлас жемқорлыққа қарсы ағарту;
- сыбайлас жемқорлыққа қарсы насихат.

Бұл терминдерді зерттеу мамандарға сыбайлас жемқорлыққа қарсы практикалық жұмыста не істейтінін дәл түсінуге және бұл жұмысты жүйелі, сауатты және тиімді құруға көмектеседі. Терминологияны зерттеудегі тағы бір маңызды аспект-бұл әр терминнің белгілі бір нәтиже алуға бағытталған ерекше мағынасы бар. Осы тұрғыдан алғанда, маман осы немесе басқа нәтижені жоспарлау кезінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы жұмыстың қандай түрімен айналысатындығын түсінуі керек.

Аталған терминдердің әрқайсысын дәйекті түрде қарастырыңыз.

1. Сыбайлас жемқорлық

Сыбайлас жемқорлық (латын тілінен *concupere* – "бұзақылық") – бұл заңнама мен моральдық ережелерге қайшы келетін жеке пайда үшін лауазымды тұлғаның өзінің билік өкілеттіктері мен оған сеніп тапсырылған құқықтарын пайдалануын білдіретін термин. Қоғамдық санада сыбайлас жемқорлық дегеніміз-пара алу, өкілеттіктерін теріс пайдалану, коммерциялық пара беру немесе адамның өзінің лауазымдық жағдайын заңсыз пайдалануы, сондай-ақ ақша, құндылықтар, мүліктік сипаттағы өзге де мүлік немесе қызметтер, өзі үшін немесе үшінші тұлғалар үшін өзге де мүліктік құқықтар түрінде пайда алу. Әлеуметтік құбылыс ретінде сыбайлас жемқорлық әртүрлі сыбайлас жемқорлық әрекеттерін жасауда нақты көрінеді және ауыр немесе аса ауыр қылмыс деп танылады..

Осылайша, негізгі ойларды игеру қажет:

- сыбайлас жемқорлық әрқашан қызметтік жағдайды пайдаланумен байланысты;
- сыбайлас жемқорлық әрқашан шенеуніктердің қызметімен байланысты емес.
- сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар мен қылмыстарды басқа құқық бұзушылықтар мен қылмыстардан нақты ажыратуды үйрену қажет.

«АКАДЕМИАЛЫҚ АДАЛДЫҚ
LIGASY» JOGARY OQY
ORYNDARYNYN QAYYMDASTYGY
QAZAQSTAN RESPYBLIKASY,
010000, NUR-SULTAN QALASY, ESIL
AYDANY, QORGALJYN TAS JOLY, 8,
614 KAB.
info@adaldyq.kz
+7 7172 703018

АССОЦИАЦИЯ ВЫСШИХ
УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ «ЛИГА
АКАДЕМИЧЕСКОЙ
ЧЕСТНОСТИ» РЕСПУБЛИКА
КАЗАХСТАН, 010000, ГОРОД НУР-
СУЛТАН, РАЙОН ЕСИЛЬ,
ПРОСЕ КОРГАЛЖЫН, 8, 614
КАБ.
info@adaldyq.kz
+7 7172 703018

ASSOCIATION OF HIGHER
EDUCATIONAL INSTITUTIONS
«ACADEMIC INTEGRITY
LEAGUE» THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN, 010000, NUR-
SULTAN CITY, ESIL DISTRICT,
KORGALZHYN AVENUE, 8, 614
ROOM.
info@adaldyq.kz
+7 7172 703018

2. Терминнің кең мағынасында білім беру-бұл тәрбие мен оқытудың біртұтас мақсатты процесі, сонымен қатар алынған білім, Дағдылар, дағдылар, құндылық көзқарастар, функциялар, қызмет тәжірибесі мен құзыреттер жиынтығы.

Егер Біз сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім беру туралы айтатын болсақ, онда бұл екі бөліктен тұратын кешен екенін түсінуіміз керек: Сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбие және сыбайлас жемқорлыққа қарсы оқыту. Бұл кешеннің әр бөлігі екіншісін толықтыруы керек және олар ажырамас болуы керек. Бұл бөліктердің ешқайсысы жоғалып кетпеуі керек. Бөліктердің бірі жойылғаннан кейін, бұл білім туралы айту заңсыз болады.

Бұл екі компонент те масштаб пен көлемнің әртүрлі дәрежесінде болуы мүмкін ортақ мақсаттар мен міндеттерді біріктіреді. Бірақ бұл бөліктердің әрқайсысы өз міндеттерін шешуге бағытталған, олар өз кезегінде бір мақсатқа жетуге тырысады.

Осы компоненттердің әрқайсысын қарастырыңыз.

Педагогикадағы оқыту дегеніміз-оқушылардың білімдерін, дағдылары мен дағдыларын игеру, шығармашылық қабілеттері мен адамгершілік этикалық көзқарастарын дамыту бойынша белсенді оқу-танымдық іс-әрекетін ұйымдастырудың және ынталандырудың мақсатты педагогикалық процесі. Оқу процесінде оқушының білімі мен дағдыларының белгілі бір элементтерін мұғалім белгілі бір деңгейге жеткізеді (базалық, жоғары, орта, эталондық). Егер оқушылар үйренген оқу материалын мұғалім талап ететін деңгейде, яғни оқыту мақсатында құрылған деңгейде тұрақты түрде көрсетсе, оқыту қызметін аяқталған деп санауға болады.

Бұл терминді тар мағынада тәрбиелеу дегеніміз-белгілі бір білімді, көзқарасты, нанымды, адамгершілік құндылықтарды және т. б. қалыптастыру мақсатында адамға қоғамдық институттар тарапынан бағытталған әрекет.

Осыған байланысты тәрбие – бұл көпжақты және ұзақ процесс екендігіне назар аудару керек, өйткені тәрбиеленушіге әр түрлі жағынан әсер етеді: қоғам, бұқаралық ақпарат құралдары, отбасы, достар және т.б. тәрбиеленушіге қандай әсер ететінін болжау өте қиын. Осылайша, сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбиеге қатысты зерттеушілер сыбайлас жемқорлықты жеңуге болатынына азаматтардың дәстүрлі сенімсіздігі сияқты тәрбиелік күштің басым мәнін атап көрсетеді.

Білім беру (= оқыту + тәрбиелеу) нәтижесі сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы алған білімдерінің, іскерліктерінің, дағдыларының, құндылық көзқарастарының, функцияларының, қызмет тәжірибесі мен құзыреттерінің жиынтығы болуға тиіс. Әрине, бұл нәтижеге жету үшін жеткілікті ұзақ уақыт, дәл дайындалған білім беру бағдарламалары және оқу мен тәрбиенің тексерілген процестері қажет

3. Ағарту-бұл білім мен мәдениетті беру, тарату, сондай-ақ кез-келген мемлекеттегі білім беру іс-шаралары мен мекемелерінің жүйесі. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы ағарту – бұл сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың мемлекеттік саясаты субъектілерінің, білім беру ұйымдарының, коммерциялық емес ұйымдардың, қоғамдық бірлестіктердің қоғамда сыбайлас жемқорлыққа қарсы дүниетанымды, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мінез-құлықты, сыбайлас жемқорлыққа қарсы сананы және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыруға бағытталған, адамдардың белгісіз тобына қатысты кез келген

«AKADEMIALYQ ADALDYQ LIGASY» JOGARY OQY ORYNDARYNYŇ QAÝYMDASTYǴY QAZAQSTAN RESPYBLIKASY, 010000, NUR-SULTAN QALASY, ESIL AÝDANY, QORGALYŇN TAS JOLY, 8, 614 KAB.
info@adaldyq.kz
+7 7172 703018

АССОЦИАЦИЯ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ «ЛИГА АКАДЕМИЧЕСКОЙ ЧЕСТНОСТИ» РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН, 010000, ГОРОД НУР-СУЛТАН, РАЙОН ЕСИЛЬ, ШОССЕ КОРГАЛЖЫН, 8, 614 КАБ.
info@adaldyq.kz
+7 7172 703018

ASSOCIATION OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS «ACADEMIC INTEGRITY LEAGUE» THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN, 010000, NUR-SULTAN CITY, ESIL DISTRICT, KORGALZHYN AVENUE, 8, 614 ROOM.
info@adaldyq.kz
+7 7172 703018

коммуникативтік құралдарды пайдалана отырып, кез келген тәсілмен, кез келген нысанда шынайы ақпаратты тарату жүйесі.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы ағартудың нәтижесі сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың кең таралған идеялары, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл әдістері, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мінез-құлық үлгілері, сыбайлас жемқорлыққа қарсы әдебиеттер, парақшалар, плакаттар деп санауға болады. Бұл нәтижені сыбайлас жемқорлыққа қарсы ақпаратты қандай да бір түрде алған халықты қамтумен өлшеуге болады.

4. Насихат.

Насихат (лат. propaganda сөзбе-сөз - "таратылатын (сенім)", лат. propago- "тарату"). Қазіргі саяси дискурста насихаттау қоғамдық пікірді немесе насихаттаушылар көздеген басқа мақсаттарды қалыптастыру мақсатында көзқарастарды, фактілерді, дәлелдерді және басқа ақпаратты ашық тарату деп түсініледі. Үлкен кеңес энциклопедиясы насихатты саяси, философиялық, ғылыми, көркемдік және т.б. көзқарастар мен идеяларды қоғамдық санаға енгізу және жаппай практикалық қызметті жандандыру мақсатында тарату ретінде анықтайды. Үгіт-насихат процесінің негізгі элементтері: оның субъектісі (үгіт-насихат мүдделерін білдіретін әлеуметтік топ), насихаттың мазмұны, формалары мен әдістері, құралдары немесе арналары (радио, теледидар, баспа, дәрісті насихаттау жүйесі және т.б.), объект (насихат бағытталған аудитория немесе әлеуметтік қауымдастықтар). Үгіт-насихат процесін түсіну үшін оның субъектісінің әлеуметтік мүдделері, олардың жалпы қоғамның және үгіт-насихат қарастырылған жекелеген топтардың мүдделерімен байланысы шешуші болып табылады. Бұл оның мазмұнын анықтайды және насихаттың формаларын, әдістері мен құралдарын таңдауға айтарлықтай әсер етеді. Жоғарыда келтірілген анықтамадан көріп отырғанымыздай, ағарту және насихат ұғымдарын ажырату өте қиын.

Іс жүзінде адамның белгілі бір ұсыныстар жиынтығын насихаттаушы немесе ағартушы ретінде бағалауы көбінесе оның құндылықтарына байланысты. Ағарту мен үгіт-насихат арасындағы шекараны белгілеу мәселесі бір қарағанда қиынырақ, бірақ бұл біздің басылымның мақсаттарынан асып түседі. Бізге ағартушылықты ақпараттандыру ретінде және насихаттауды адамдардың сенімдерінің бір түрі ретінде дәлірек сипаттауға болатындығын түсіну жеткілікті.

Осылайша, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы сөз болғанда жиі қолданылатын терминдерді қарастыра отырып, олардың арасындағы айырмашылықтарды түсіну қажет. Бұл кейін ұйымның сыбайлас жемқорлыққа қарсы жұмыстың қандай да бір бағытынан қандай нәтиже алуға болатынын нақты түсініп, жұмысты сауатты және нәтижелі құру үшін қажет.